

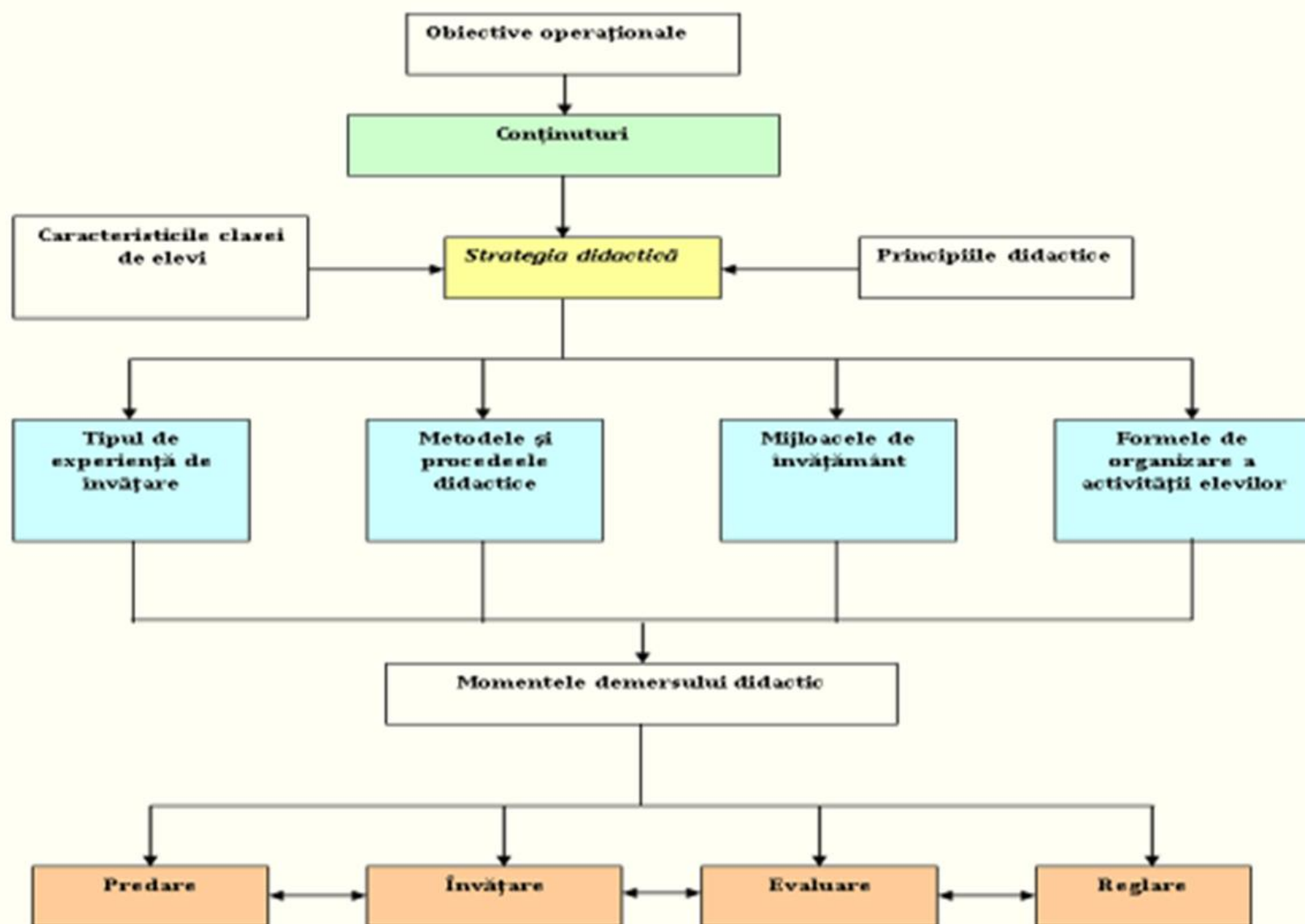

Strategiile didactice

Proiectarea didactică

Elementele constitutive ale strategiilor didactice

Metodele și procedeele didactice

Metoda de didactică reprezintă acțiunea pedagogică prin care profesorul organizează conținuturile instructiv-educative și structurează situațiile de învățare cu scopul ca elevii să își formeze sisteme de cunoștințe, abilități, atitudini și valori.

Procedeul didactic reprezintă o componentă a metodei, un detaliu care ține de execuția acțiunii, o tehnică particulară cu rol de instrument al metodei.

- *O metodă poate deveni procedeu al unei metode considerată principală în activitatea instructiv-educativă, iar un procedeu poate dobândi statutul de metodă în situațiile de instruire în care este folosit, cu precădere, în activitatea didactică.*

CONVERSAȚIA

Instituirea și promovarea de interacțiuni și schimburi sociale și verbale (însoțite de schimburi intelectuale și afective) între profesor și elevi, precum și între elevi, în vederea atingerii obiectivelor operaționale prestabilite.

Întrebarea - element generator al conversației

Explicația

- ✓ Etimologic, cuvântul „explicație” provine din latinescul „explicare” (a desface, a desfășura), care, prin analogie, a dobândit înțelesul de „a descurca”, „a expune clar”

Metodă expozitivă (metodă de comunicare orală) bazată pe **demonstrare logică și argumentare rațională**

Demersurile explicative pot urmări: **clarificarea unor concepte, fapte, abordări, modele de lucru, principii, evenimente, procese, fenomene etc., prin relevarea și argumentarea notelor lor esențiale și a legăturilor dintre ele**

Structura explicației

Cuprinde următoarele elemente:

- a) Ceva ce trebuie explicat (explanandum) – un fapt, o realitate socială, un eveniment, o relație, o lege, un principiu, un comportament etc. exprimate printr-o noțiune sau printr-un enunț;
- b) Ceva care să explice (explanans) – constă din două feluri de premise: ansamblul enunțurilor singulare care descriu condițiile inițiale relevante în care s-a petrecut evenimentul și ansamblul legilor generale care subsumează evenimentul de explicat;
- c) Relația de explicare – explanandum-ul trebuie să fie o consecință logică a explanans-ului.

Operațiile gândirii solicitate într-un act de explicare sunt analiza, sinteza, comparația, generalizarea, abstractizarea;

Tipuri de explicații

Tipul de explicație	Întrebarea generică la care răspunde	Explicitare (Ce demersuri face subiectul și ce se dezvoltă?)
Normativă	„Ce și cum trebuie să fie?”	- se analizează, caracteristicile esențiale ale conceptelor, obiectelor, faptelor, evenimentelor, proceselor, fenomenelor, asemănările și deosebirile dintre ele
Teleologică	„Pentru ce?”, „Cu ce scop?”	- se justifică legitimitatea unei acțiuni, a unui demers, prin raportare la scopurile pe care ea le urmărește
Cauzală	„De ce?”, „Ce anume cauzează?”	-se identifică și se inventariază cauzele care stau la baza apariției, existenței, manifestării etc. unui fapt, eveniment, proces, fenomen etc. -se examinează relațiile cauzale (relațiile cauză-efect) sau corelațiile dintre două sau mai multe evenimente, procese, fenomene etc. pentru a stabili dacă o explicație este validă sau pentru a determina care dintre două sau mai multe explicații alternative este mai validă
Procedurală	„Cum?”, „Care?”	- se evidențiază operațiile, demersurile, cerințele, constrângerile etc. necesare pentru producerea unui lucru/ fenomen
Consecutivă	„Care?”, „În ce ordine?”	- se prezintă enumerativ și cronologic ansamblul de stări ale unui sistem compus, ansamblul de evenimente care conduc, în timp, la o stare finală sau la o situație finală
Prin mecanism	„Cum?”	- se prezintă principiile alcătuirii, organizare/structurare și funcționării unui sistem, care în conferă acestuia funcționalitatea, mecanismele de desfășurare a fluxurilor implicate, mecanismele de control și de reglare a sistemului etc.

Definiția

„Definirea este operația prin care țintim să redăm caracteristicile unui obiect, caracteristici care-l deosebesc de toate celelalte obiecte, sau este operația prin care redăm semnificația unui termen“

Orice definiție este alcătuită dintr-o structură în alcătuirea căreia intră trei părți:

- a) Definitul – constă din noțiunea care formează obiectul definiției;
- b) Definitorul – constă din ceea ce se spune că este obiectul definiției;
- c) Relația de definire – definitul și definitorul sunt legați printr-un operator ce exprimă operația logică a identității (relația dintre cei doi termeni trebuie să satisfacă întotdeauna condiția de necesar și suficient).

Regulile definiției

- a) Definiția trebuie să fie caracteristică, adică definatorul trebuie să fie astfel alcătuit încât să corespundă întregului definit și numai lui.
- b) Definiția nu trebuie să fie circulară
- c) Definiția trebuie să fie logic-afirmativă, adică ea trebuie să precizeze ce este definitul și nu să arate ce nu este el;
- d) Definiția trebuie să fie logic-afirmativă, adică ea trebuie să precizeze ce este definitul și nu să arate ce nu este el
- e) Definiția trebuie să fie consistentă

EXERCITIUL

- Presupune operaționalizarea conceptelor și noțiunilor însușite, urmată de formarea abilităților de utilizare a acestora în vederea soluționării unor probleme, la nivel teoretic sau practic-acțional.
- Internalizarea se realizează grație exercițiului și exersării.
- Rol de transfer

Exercițiul: cerințe pedagogice

Rezolvarea de exerciții și probleme nu reprezintă un scop în sine, ci o modalitate de atingere a unor obiective

Aduceți la cunoștința elevilor obiectivele urmărite

Oferiți unele puncte de sprijin prin intermediul cărora să activați elevii

Alegeți atent momentul/etapa din lecție/activitatea didactică în care va fi aplicată metoda

Asigurați varietatea exercițiilor

Creșteți treptat gradul lor de complexitate și dificultate

EXERSEAZĂ:

1. Pe o anumită temă/ subiect de lecție, formulați exemple de întrebări, raportându-vă la fiecare tip studiat.
2. Alegeți trei tipuri de „explicație” pentru a explica un concept/ fenomen.
3. Propuneți exemple de exerciții (diferite din punct de vedere al complexității și dificultății) și menționați obiectivele acestora.

PROBLEMATIZAREA

- ✓ Modalitate de **participare activă și interactivă** a elevilor în procesul didactic, care constă în proiectarea și efectuarea de activități de căutare independentă (individuală sau colectivă) a răspunsului/soluției la o **problemă**
- ✓ Îi determină pe elevi ca, în vederea rezolvării problemelor, să **reflecteze**, să **acționeze**, să **exprime puncte de vedere personale** și să le **sustină**, să **efectueze raționamente**, să **caute**, să **formuleze ipoteze**, să **experimenteze**, să **cerceteze**, să **inventeze**, să **argumenteze**

Problema și situația-problemă

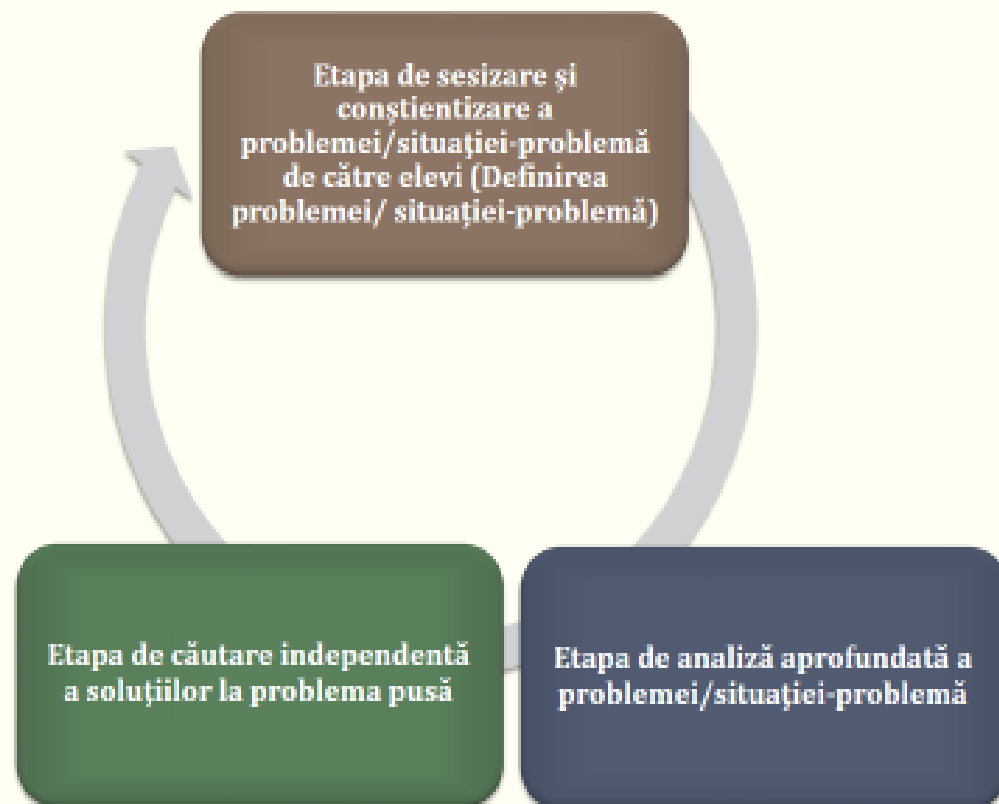
- ✓ **Problema** reprezintă o **stare conflictuală contradictorie** pe care o trăiește subiectul cunoscător într-un anumit moment, datorită relaționării **experienței sale trecute** de cunoaștere (experiență care este insuficientă, nesatisfăcătoare calitativ și cantitativ) cu anumite **elementele de noutate și surpriză**, cu care este confruntat
- ✓ **Disonanța cognitivă** - prezența simultană a două cogniții inconsistente sau contradictorii

DIMENSIUNILE PROBLEMEI

Enigma – dimensiunea obiectivă, care în același timp blochează și mobilizează activitatea intelectuală

Controversa – dimensiunea subiectivă, referitoare la intersubiectivitatea și eterogenitatea punctelor de vedere

Etapele învățării prin problematizare

Etapele învățării prin problematizare

1. Etapa de sesizare și conștientizare a problemei/situației-problemă de către elevi

- *Reflecția personală, sesizarea și conștientizarea de către elevi a unei probleme/situații-problemă identificate de ei înșiși sau prezentate de către profesor*
- *Formularea problemei*
- *Inducerea de către profesor și apariția unor trăiri interioare favorabile rezolvării*
- *Apariția trăirilor afective și a sentimentelor favorabile abordării și rezolvării problemei și situației-problemă și descoperirii soluției: transformarea problemei puse într-o problemă proprie, manifestarea disponibilității și a dorinței de rezolvare*

2. Etapa de analiză aprofundată a problemei/situației-problemă

- Transformarea și restructurarea problemei (Asemănarea problemei cu o structură)
- Reflecția personală asupra problemei

3. Etapa de căutare independentă a soluțiilor la problema pusă

- Activarea sistemului de achiziții necesare în rezolvarea problemei (premisele cognitive ale rezolvării) prin mobilizarea și reactualizarea unor achiziții anterioare
- Formularea de ipoteze de soluționare a problemei
- Testarea ipotezelor și formularea soluțiilor

METODA BRAINSTORMING

- ✓ Este o metodă interactivă care presupune generare de idei într-o situație de grup
- ✓ Principiile pe care ea se bazează sunt „cantitatea determină calitatea” și „evaluarea ideilor este amânată”
- ✓ **Este cea mai răspândită metodă de stimulare a creativității în condițiile activității în grup**

Etapele brainstormingului

I. Anunțarea temei

II. Faza de divergență - participanții emit numeroase idei, soluții, fără nici o restricție

III. Faza de realizare a criticii și a evaluării

IV. Faza de convergență

V. Faza de stabilire a concluziilor

ÎNVĂȚAREA AVENTURĂ

- Învățarea-aventură - modalitate de participare activă și interactivă a elevilor în procesul didactic, care presupune **creare de grupe** și „imersarea” acestora (pentru o anumită perioadă de timp) în zone cu potențial mare de explorare
- Scopurile majore ale aplicării metodei sunt:
 - **explorarea mediului natural și social,**
 - **desfășurarea de investigații și de microcercetări**

Etapele „ÎNVĂȚĂRII AVENTURĂ”

I. Etapa de anunțare a obiectivului activității și de formare a grupurilor de lucru

1. Anunțarea obiectivului urmărit în activitate
2. Precizarea numărului de elevi dintr-o grupă.
3. Alegerea liderilor grupurilor.
4. Anunțarea faptului că la final, fiecare grupă va prezenta rezultatul muncii, contribuind la desprinderea concluziilor activității.

II. Etapa de documentare și cercetare

1. Selectarea surselor de informare și documentare.
2. Colaborarea cu ceilalți colegi în valorificarea surselor de informare (surse de informare tipărite și electronice), în studiu, documentare, cercetare.

III. Etapa de dezbaterii colective și a creației

1. Stabilirea unui plan de lucru și, eventual, a rolurilor individuale în cadrul grupului.
2. Discutarea sarcinilor de lucru în cadrul unei dezbateri colective.
3. Finalizarea sarcinilor de lucru
4. Alegerea modalității de prezentare a produsului curricular.

IV. Etapa de prezentare a produselor curriculare realizate, de analiză și de evaluare a acestora

1. Afișarea produselor activității fiecărei grupe.
2. Prezentarea membrilor grupei.
3. Prezentarea activității grupei.
4. Descrierea și analizarea activității grupelor, realizare de aprecieri, formulare de observații și adresare de întrebări.
5. Desprinderea concluziilor activității.

METODA CUBULUI

- ✓ Poate fi aplicată individual, în perechi sau în grupuri mici, pentru abordarea și tratarea complexă a unei anumite situații/problematici.
- ✓ Profesorul le cere elevilor să abordeze situația, pe baza sarcinilor de lucru scrise pe fețele unui cub, respectând o ordine care coincide cu nivelele taxonomice formulate de Bloom

Sarcini de lucru în aplicarea metodei cubului

	1. <i>Describe</i> o erupție vulcanică!	
2. <i>Compară</i> erupțiile vulcanice cu alte fenomene/procese din natură!	3. <i>Asociază</i> componentele unui aparat vulcanic cu componentele unei sobe!	4. <i>Aplică</i> cunoștințele referitoare la vulcani în explicarea unor elemente de geografie fizică!
	5. <i>Analizează</i> repartiția vulcanilor pe glob!	
	6. <i>Argumentează pro sau contra</i> afirmația: „Vulcanii sunt catastrofe naturale.”!	

Tehnica „Știu-Vreau să știu-Am învățat”

ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM ÎNVĂȚAT

PROIECTAREA DIDACTICĂ

Proiectarea didactică reprezintă o acțiune continuă care **precede** demersurile instructiv-educative, indiferent de dimensiunea, complexitatea sau durata acestora.

La nivel micro, proiectarea didactică reprezintă ansamblul operațiilor de **anticipare a obiectivelor, conținuturilor, strategiilor didactice și strategiilor de evaluare, precum și a relațiilor dintre acestea.**

Proiectarea didactică devine activitatea principală a cadrelor didactice, premisa și condiția necesară pentru realizarea de demersuri instructiv-educative eficiente.

Demersuri în proiectarea didactică

1. Lectura personalizată a programei și a manualelor școlare

2. Elaborarea planificării calendaristice (orientative)

3. Efectuarea proiectării secvențiale, pe termen scurt (a activităților didactice/lecției).

Planificarea calendaristică

Presupune următoarele etape:

- ✓ Stabilirea corespondențelor dintre competențele specifice conținuturile prin intermediul cărora se ating acestea.
- ✓ Împărțirea conținuturilor în **unități de învățare**.
- ✓ Stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare și detaliera conținuturilor tematice ale fiecărei unități
- ✓ Alocarea resurselor de timp considerate necesare pentru fiecare unitate de învățare
- ✓ Întregul cuprins al planificării calendaristice are valoare orientativă
- ✓ Eventualele modificări ale demersurilor didactice putând fi consemnate în rubrica de observații.
- ✓ Planificarea anuală cuprinde o demarcație grafică între semestre
- ✓ O planificare anuală corect întocmită trebuie să acopere integral programa școlară din punctul de vedere al competențelor specifice

Structura planificării calendaristice

Școala:

Disciplina:

Profesor:

Clasa/ Număr de ore pe săptămână: / Anul

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr ore alocate	Săptămâna	Observații
Numele unității de învățare este stabilit de către profesor. Titlul ales denumește sintetic conținuturile cuprinse în acea unitate	Vor fi menționate cu precizarea numărului pe care îl au în programă sau se vor preciza doar numerele lor din programă.	Sunt utilizate formulările din lista de conținuturi a programei.	Numărul de ore se stabilește de către profesor, în funcție de experiența acestuia și de nivelul clasei de elevi. Pentru ca evaluarea sumativă de la finalul unității de învățare să fie relevantă, numărul optim de ore este 10-12.	Poate fi dată numeric - prin precizarea numărului săptămânii sau calendaristic - prin precizarea perioadei calendaristice.	Dacă este cazul, se vor trece diferitele modificări survenite în planificare pe parcursul anului școlar.

Proiectarea lecției

- ✓ Proiectul de lecție sau proiectul de activitate didactică este un **instrument de lucru și un ghid pentru profesor**
- ✓ Oferă o perspectivă de ansamblu, globală și complexă asupra lecției;
- ✓ Este un fel de **scenariu** al activității ce urmează a fi desfășurată
- ✓ Proiectul de lecție are **caracter orientativ**, având o structură flexibilă

Proiectarea lecției

Data:

Clasa:

Disciplina:

Subiectul lecției:

Unitatea de învățare:

Competențe specifice:

Obiective operaționale:

O1

O2

O3

On

Strategia didactică:

a) Tipul experienței de învățare

b) Metode și procedee:

c) Mijloace de învățământ:

d) Forme de organizare:

Etapale lecției	Conținut	Obiective operaționale	Strategia didactică			Evaluare
			Metode și procedee didactice	Forma de organizare	Mijloace didactice	
1.Moment organizatoric						
2.Captarea atenției						
3.Anunțarea subiectului lecției și a obiectivelor						
4. Reactualizarea cunoștințelor anterioare						
5.Dirijarea învățării						
6.Obținerea performanței						
7.Asigurarea feed-backului/ Evaluarea						
8. Încheierea lecției						

1. Elaborați o planificare calendaristică anuală la disciplina de specialitate (fizică, matematică sau informatică)
2. Realizați un proiect de lecție la disciplina de specialitate conform modelului;

